

Oulangan kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman yhteenveto

Suunnittelualueen nimi, sijainti ja pinta-ala

Oulangan kansallispuisto, Kuusamo, Salla, 29 509,14 ha.

I Suunnittelualueen yleiskuvaus

Hoito- ja käyttösuunnitelma on kohdealueen maankäytön pitkän aikavälin strateginen suunnitelma ja linjaus. Sen avulla toteutetaan laeissa säädettyjen perustamistavoitteiden lisäksi alueiden hoidolle ja käytölle asetettuja tavoitteita. Suunnitelman avulla sovitetaan yhteen luonnonsuojelun, virkistyskäytön ja alueen muun käytön tavoitteet. Suunnitelmakausi on noin 15 vuotta. Hoidon ja käytön suunnittelu keskittyy valtion hallinnassa oleville alueille. Suunnittelualueen valtion maat ovat Metsähallituksen luontopalvelujen hallinnassa. Suunnittelualue kattaa Oulangan kansallispuiston ja siihen liittyvät suojeluun varatut valtion alueet.

Oulanka sijaitsee Kuusamon ja Sallan kunnissa Koillismaan ylänköalueella. Kansallispuisto rajoittuu idässä valtakunnan rajaan ja se on pinta-alaltaan 28 089 hehtaaria. Puisto perustettiin vuonna 1956 annetulla lailla (634/1956) ja sitä on laajennettu vuosina 1981 ja 1989. Uuden luonnonsuojelulain (9/2023) myötä kansallispuiston rauhoitusmääräykset päivitettiin osaksi perustamislakia (521/2023 muutossäädös). Suunnittelualueeseen sisältyy lisäksi kolme soidensuojeluohjelman aluetta. Oulanka kuuluu myös Ramsarin kosteikkosopimuksen kohteisiin.

Oulangan kansallispuisto on ainutlaatuinen ja monipuolinen yhdistelmä pohjoista, eteläistä ja itäistä luontoa. Maisemaa hallitsevat metsät, jokilaaksot kalliorantoineen, hiekkatörmineen ja koskineen sekä pohjoisosan laajat suoalueet. Eliölajisto on rikas, ja alueella viihtyvät monet uhanalaiset kasvi- ja eläinlajit. Kansallispuiston sydän on Oulankajoki, jonka vedet kerääntyvät pohjoisesta, Sallan suoalueilta, ja laskevat jääkauden muovaamaa uomaa pitkin itään, Venäjällä sijaitsevaan Paanajärveen ja edelleen Pääjärveen. Ennen rajavyöhykettä Oulangan vesiin yhtyy suuri Kitkajoki, ja Venäjän puolella myös Kuusinkijoki. Kallioperän kalkkipitoisuus, korkeiden kallioseinämien, rotkolaaksojen ja matalien jokilaaksojen väliset pienilmastolliset erot sekä virtaavat vedet luovat Oulangalle monimuotoisia elinympäristöjä, joissa elää ainutlaatuinen lajisto. Puiston luontoa monipuolistavat myös pohjoisosan laajat suot ja lehtometsälaikut. Oulangan lajistoon kuuluu lukuisia harvinaisia ja uhanalaisia lajeja, joita ei juuri tavata muualla Suomessa. Puiston kasvilajistoon kuuluu mm. lukuisia vaateliaita lehtokasveja sekä harvinaisia suokasveja. Puiston tunnuksessakin esiintyvä neidonkenkä (*Calypso bulbosa*) on yksi Suomen harvinaisista kämmekkäkasveista.

Oulangan jyrkkäseinäiset kalliorotkot sekä puiston läpi virtaavat joet ja niiden varsilla sijaitsevat tulvaniityt muodostavat yhden Suomen kansallismaisemista, joka on houkutellut retkeilijöitä

alueelle jo yli 150 vuoden ajan. Korkeimmat vaarat kohoavat 380 metrin korkeuteen, kun taas alavimmat jokilaaksot ovat 150 metrin korkeudella merenpinnasta. Oulanka onkin myös merkittävä tutkimus- ja matkailualue. Se on erittäin tunnettu retkeily- ja matkailukohde niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Alueen tunnetuin reitti on Karhunkierros, joka on yksi Suomen tunnetuimmista vaellusreiteistä. Lisäksi alueella toteutetaan pitkäjänteistä tutkimustoimintaa ja siellä toimii Oulun yliopiston tutkimusasema, jossa tehdään muun muassa ilmasto- ja ympäristötutkimusta.

II Ilmastonmuutokseen varautumisen pilotointi

Hoito- ja käyttösuunnitelma päivitettiin osana yhteispohjoismaista Interreg Aurora -ohjelmasta rahoitettua CLAP-hanketta (Climate change communication and adaptation of Arctic protected areas). Suunnitelmassa on pilotoitu ilmastonmuutokseen varautumisen yhdistämistä ja sisällyttämistä hoidon ja käytön suunnitteluun. Suunnittelualueelta valittiin seitsemän tarkastelukohdetta (aapasuot, huurresammallahteet, jokiluonto, kuivat lehdot, kalkkikalliot, Karhunkierros-vaellusreitti, taukopaikkojen huolto), joiden osalta ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia tulevaisuudessa tarkasteltiin. Uhka-analysissä on huomioitu tarkasteluun valittujen kohteiden osalta Ilmatieteenlaitoksen laatimassa "Pohjoisten luonnonsuojelualueiden ilmastotulevaisuudet" -raportissa tunnistetut kaksi ilmastotulevaisuutta:

Ilmastotulevaisuus 1: Kuiva ja vuosisadan loppua kohti hitaanlaisesti lämpenevä tulevaisuus

Ilmastotulevaisuus 2: Kosteanlämmän ja leutoalvinen, vuosisadan loppua kohti nopeasti lämpenevä tulevaisuus

Näiden tunnistettujen uhkien pohjalta on suunniteltu sopeutumista edesauttavia toimenpiteitä RAD-mallin mukaisesti eli toimenpiteet on jaoteltu vaikutuksia vastustaviin (resist), ohjaaviin (direct) ja hyväksyviin (accept) toimenpiteisiin. Toimenpiteille on annettu yhteispisteet asteikolla 1–5 sen mukaan kuinka vaikuttavia ja toteutettavia niiden on katsottu olevan. Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvät toimenpiteet on koottu erillisille liitteille (Liitteet 4 ja 5), joissa niistä on laadittu kohdekohtaisesti yhteenvedot ja suuntaa antavat suositukset toimenpiteiden toteutusjärjestyksestä.

III Keskeiset arvot ja uhat

Arvojen määrittely perustuu alueen nykytilan tarkasteluun, ja keskeisiksi arvoiksi on määritelty:

- Monipuolinen luontotyyppien kokonaisuus. Oulangan lukuisat erityislaatuiset luontotyypit muodostavat monimuotoisia luonnontilaisia elinympäristöjä. Erityisesti kalkkivaikutteiset luontotyypit, kuten kalkkikalliot, kalkkilammet, lehdot, huurresammallahteet ja letot, tekevät Oulangan luonnosta ainutlaatuisen. Geologisen vaihtelevuuden ansiosta alueella esiintyy

runsaasti harvinaisia ja kansallisesti uhanalaisia luontotyypppejä.

- Lajirikkaus. Oulanka on lajistollisesti poikkeuksellisen rikas alue. Alueelta tunnetaan yhteensä 685 valtakunnallisesti tai alueellisesti uhanalaista, silmälläpidettävää tai EU:n lintu- ja luontodirektiivien lajia. Alue on valtakunnallisesti tärkeä metsä- ja suolinnuston pesimäalue, ja se on myös kansainvälisesti arvokas lintualue (IBA). Leimallisimpia lajiryhmiä ovat jäkälät, sammaleet, putkilokasvit ja sienet, joista monet esiintyvät kalkkivaikutteisissa habitaateissa. Suuret joet toimivat lajiston leviämisreitteinä itä-länsisuunnassa, ja suuret korkeusvaihtelut jyrkistä vaaroista ja kallioista alavampiin jokilaaksoihin tarjoavat erityislaatuisten kallioperän ohella elinympäristöjä niin pohjoiselle, eteläiselle kuin itäisellekin lajistolle.
- Jokiluonto. Joet ovat suunnittelualueen keskeinen maisemaelementti. Syvällä hiekkasedimenttien täyttämässä uomassa virtaava Oulankajoki tulvaniittyneen ja runsaskoskinen, kalliorantainen Kitkajoki muodostavat kansallismaiseman, jota on ihailtu jo useiden sukupolvien ajan. Luontainen taimenkanta yhdistää Oulankaa ja Paanajärveä. Muita huomionarvoisia jokiluonnon lajeja ovat raakku, harjus ja suurten jokien vaeltajalajit, kuten tataarikohokki.
- Monikerroksinen kulttuuriperintö. Oulangan alueen kulttuuriympäristö muodostuu pitkällä aikavälillä syntyneestä, monimuotoisesta erämaisesta kulttuurimaisemasta. Kokonaisuuden muodostavat esihistorian ajan asuinpaikkajäänteet, uuden ajan asutushistorialliset kohteet ja maankäyttö sekä niihin liittyvät niitty- ja myöhemmät retkeilykulttuurin jäänteet. Kulttuurimaisemallisesti vaikuttavimman kokonaisuuden muodostavat Oulankajoen kansallismaiseman tulvaniityt latoineen. Kansallispuiston luonto on kautta aikojen ollut luonnonvarojen aitta paikalliselle väestölle. Metsästys, kalastus, marjastus ja poronhoito esim. ovat olleet alueella historiasta tähän päivään saakka tärkeässä asemassa paikallisväestön keskuudessa, jatkuen edelleen alueen elävänä kulttuuriperintönä.
- Laaja-alainen, kehittyvä tutkimustoiminta. Oulangan alueella on pitkä tutkimushistoria erityisesti luonnontieteellisessä tutkimuksessa ja siellä on tehty pitkäaikaisia seurantoja. Oulanka on monipuolinen tutkimuskohde, ja sen asema seurantaverkostossa on vakiintunut. Oulun yliopiston Oulangan tutkimusasema sijaitsee kansallispuistossa ja luo puitteet kehittyvälle, monitieteelliselle tutkimukselle.
- Suosittu retkeily- ja nähtävyysskohte. Oulangan kansallispuiston retkeilyreitistö palveluineen on monipuolinen ja kattava. Vaellusreitti Karhunkierros, lukuisat päiväreitit sekä Oulanka- ja Kitkajoki ovat väyliä puistoon, joka on jo vuosikymmenien ajan ollut vetovoimainen ja suosittu retkikohde niin paikallisille asukkaille kuin kotimaisille ja ulkomaalaisille

matkailijoille.

- Tunnettu kotimainen ja kansainvälinen matkailualue. Oulangan kansallispuistoon tukeutuva vahva luontomatkailualue koostuu Oulangan kansallispuiston lisäksi Rukan matkailukeskuksesta ja ympäröivien alueiden muista kansallispuistoista ja suojelualueista. Laadukkaiden, Metsähallituksen ohjeiden ja sääntöjen mukaisten, luontomatkailupalveluiden tarjoaminen on olennainen osa kestävää luontomatkailua. Oulangan kansallispuistossa toimii useita kymmeniä matkailuyrityksiä, ja niiden tarjonta on monipuolista ja ympärivuotista. Matkailijoista merkittävä osa on kansainvälisiä. Metsähallituksen matkailuyhteistyön keskeisenä tavoitteena on kestävä ja vastuullinen luontomatkailu.
- Erätalous. Alueen eräkulttuuri on säilynyt elinvoimaisena vuosisatojen ajan. Perinteinen eränkäynti (metsästys, kalastus ja keräily) ovat yhä tänä päivänä hyvin tärkeä osa Oulangan kansallispuistoa. Alue kokonaisuutena on merkittävä kalastajille sekä paikallisille metsästäjille. Oulankajoki on suosittu vapakalastuskohde. Oulangan kansallispuiston metsästystä säädellään kansallispuistosta annetulla lailla.

Uhka-analyysissa on tarkasteltu eri käyttömuotojen, toimintojen sekä ilmastonmuutoksen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia alueen keskeisiin arvoihin. Oulangan uhka-analyysissa on tarkasteltu ilmastonmuutoksen vaikutuksia erityisesti viiden valitun luontotyypin ja kahden virkistyskäytön resurssin osalta. Tarkastelussa on hyödynnetty "*Pohjoisten luonnonsuojelualueiden ilmastotulevaisuudet*" -raportissa kuvattuja ilmastotulevaisuuksia 1 ja 2. Analyysissa merkittävyydeltään suurimmiksi uhkiksi useimmille arvoille nousevatkin ilmastonmuutoksen moninaiset vaikutukset ympäristöön ja lajistoon.

Aapasoiden osalta keskeinen uhka liittyy vesitalouden muutoksiin, vuodenaikaisen virtaamarytmin tasoittumiseen ja sitä kautta rimpipintojen umpeenkasvuun, rahkoittumiseen ja aapasoille ominaisen lajiston taantumiseen. Huurresammallähteiköiden, kalkkikallioiden ja kuivien lehtojen lajiston osalta ilmastonmuutos voi heikentää erityisesti reliktiluonteisten ja nykyisen päälevinneisyysalueensa reuna-alueilla esiintyvien lajien elinolosuhteita. Jokiluontoon kohdistuvat uhkat liittyvät sekä ilmastonmuutokseen että mahdollisiin hydrologisiin muutoksiin. Samalla kalakantojen, erityisesti Oulangan taimenen tilan heikentyminen on uhka lajille ja ekosysteemille. Oulankajoen taimenta uhkaa myös Venäjän puolella heikosti säädely taimenen kalastus ja rajat ylittävän yhteistyön katkeaminen. Myös vieraslajien leviäminen sekä perinnebiotooppien hoidon resurssiriippuvuus tunnistetaan uhkina. Virkistyskäytön ja matkailun kasvu voi lisätä maaston kulumista, rakenteiden kuormitusta ja paineita herkillä kohteilla. Karhunkierroksen ja muiden reittien osalta ilmastonmuutos voi aiheuttaa tulvia, kulumista ja huoltovarmuuteen sekä turvallisuuteen liittyviä ongelmia, mikä voi johtaa rakenteiden siirtoihin, sulkemisiin tai palvelutason muutoksiin.

III Tavoitteen asettelu

Suunnitelman päämäärät

Suunnitelmassa alueen hoidolle ja käytölle asetetaan seuraavat päämäärät ja • tavoitteet:

Luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja säilyttäminen.

- Alueen lajistotieto on riittävän ajantasaista ja kattavaa.
- Alueen luontotyyppitieto on riittävän ajantasaista ja kattavaa.
- Luontotyyppien tilaa parannetaan ennallistamisen ja luonnonhoidon avulla.
- Suojeltavien kasvilajiesiintymien tilaa pyritään tarvittaessa parantamaan.
- Vieraskasvilajien leviäminen pyritään estämään.

Luontoarvot eivät vaarannu puiston muiden eri käyttömuotojen vuoksi.

- Retkeilyreittien ja -rakenteiden läheisyydessä olevien uhanalaisten ja muiden merkittävien lajien esiintymien turvaaminen.

Ymmärretään paremmin ilmastonmuutoksen mahdollisia vaikutuksia luontotyyppiin sekä autetaan lajeja ja luontotyyppiä sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin.

- Aapasuot. Aapasoiden vesitalouden palauttaminen mahdollisimman luonnontilaiseksi, mikä tukee aapasuoluontotyyppien ja niiden lajiston säilymistä.
- Huurresammallähteet. Huurresammallähteet -luontotyyppin säilyminen ja niille ominaisen lajiston, erityisesti reliktilajien, esiintymisen tukeminen.
- Jokiluonto (Kitka ja Oulanka). Tulvaniittyjen aktiivista hoitoa jatketaan tulvaniittytyyppien ja niiden lajiston säilyttämiseksi. Taimen- ja harjuskantojen tila paranee nykyisestä
- Kalkkikalliot. Kalkkikalliot -luontotyyppin säilyminen ja niille ominaisen lajiston, erityisesti reliktilajien, esiintymisen tukeminen.
- Kuivat lehdot. Kuivat lehdot -luontotyyppin säilyminen ja niille ominaisen lajiston esiintymisen tukeminen.

Kulttuuriperintökohteiden arvot säilyvät.

- Ajantasainen tieto alueen arkeologisesta kulttuuriperinnöstä ja sen huomioiminen suunnittelussa.
- Arvokkaiden, kunnostusta ja hoitoa vaativien kohteiden turvaaminen säännöllisesti suoritetuilla hoitotoimenpiteillä.
- Niitty latojen säilymistä turvaaminen. Oulankajoen 11 niitty latoa (yksi tuhoutunut tulipalossa v. 2023) on määritelty arvokohteiksi vuonna 2023.
- Retkeilykäytössä olevien rakennuskohteiden (Ristikallio, Siilasmaja, Puikkokämpä ja Rytikämpä) kulttuuri- ja retkeilyperintöarvojen säilymistä turvataan.

Oulangan kansallispuiston retkeily- ja virkistyskäyttö on kestävä ja luontoarvot huomioivaa.

- Ehkäistään maaston kulumista ja edistetään ympäristön säilymistä.

Retkeilyreitit ja -rakenteet ovat huollon ja käytön näkökulmasta turvallisia ja sijaitsevat keskeisillä sekä kestävillä ja vetovoimaisilla paikoilla, huomioiden mahdolliset resurssien, käytintimäärien ja sääolojen muutokset.

- Jokiympäristöön perustuva virkistyskäyttö säilyy merkittävänä osana Oulangan palveluita.
- Palvelutarjonnassa olevia päiväretkeilypalveluita kehitetään palvelutason ja kysynnän mukaisesti, reittien laatu ja turvallisuus varmistuen
- Päiväretkeilyreitit ovat laadukkaita, turvallisia ja vastaavat kysyntää.
- Karhunkierros säilyy vaellusreittinä.
- Taukopaikat huolletaan turvallisesti ja suunnitellussa aikataulussa sekä kysynnän mukaan.

Luontomatkailu on kestävä matkailun periaatteiden mukaista, vastuullista ja turvallista.

- Kaikilla alueella toimivilla matkailuyrityksillä on matkailun yhteistyösopimus Metsähallituksen kanssa ja luontomatkailua kehitetään alueella toimivien matkailuyritysten ja muiden matkailutoimijoiden kanssa.
- Matkailuyhteistyössä otetaan huomioon erilaiset toimijat ja yritysten asiakasryhmät.
- Matkailuyritykset ja muut matkailutoimijat viestivät eteenpäin omille asiakkailleen kestävä matkailun arvoja.
- Yhteistyöyritysten toiminta on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiokulttuurisesti kestävä.
- Yritysten tuotekehityksessä huomioidaan lyhenevä talvisesonki, sekä ennalta arvaamattomat olosuhteet kaikkina vuodenaikoina. Matkailutoimijat ja Metsähallitus käyvät pitkäjänteistä keskustelua tuotekehityksestä muuttuvassa ympäristössä.

Eräperinne säilyy ja riista- sekä kalakannatsäilyvät kestävällä tasolla

- Alueelle tyypilliset riistakannat säilyvät elinvoimaisina ja vieraslajit pyritään poistamaan.
- Erävalvonnan ylläpitäminen ja kehittäminen yhdessä muiden valvontaviranomaisten kanssa.
- Metsästystä harjoitetaan kestävästi ja paikallisten metsästysoikeus sekä vahinkoperusteisten poikkeuslupien käyttö huomioidaan.
- Oulangan kalakannat ovat elinvoimaisia, kalastus on kestävä, ja niin paikallisten asukkaiden kuin matkailijoiden kalastusmahdollisuudet turvataan ja paikallisten erityisoikeudet (kausiluvat esim.) kalastukseen turvataan myös jatkossa.
- Riistanhoito, riistalaskennat ja riistakantojen verotussuunnitelmat edistävät alueen riistakantojen menestymistä sekä kestävä metsästystä.
- Vesien tilan säilyminen vähintään nykyisenkaltaisena

Vaara Oulangan taimenen häviämisestä poistuu ja taimenkantaa saadaan elvytettyä.

- Uhka Oulangan taimenen häviämisestä on poistunut 2030 mennessä.

Vyöhykejaon keskeiset ratkaisut

Alueelle on määritelty käytön ohjaamiseksi seuraavat vyöhykkeet:

Retkeily- ja luontomatkailuvyöhyke 1794,7 ha (6,1 % suunnittelualan pinta-alasta)

Yleismääräys: Vyöhyke on retkeily- ja luontomatkailukäytön kannalta vetovoimainen alue, jonne ohjataan kävijöitä aktiivisesti opastuksella ja palvelurakenteilla. Vyöhykkeelle voidaan sijoittaa uusia palvelurakenteita ja retkeilyreittejä.

Osa-alueet:

- Kanjonin kurkkaus. Alue soveltuu päiväretkeilyyn ja sillä on merkitystä myös kävijäpaineen jakamisessa suosituimmilta reiteiltä. Ruuhkaisimpina aikoina alue voi tarjota rauhallisemman päiväretkikohteen. Vyöhykkeellä ohjataan retkeily- ja luontomatkailukäyttöä alueen suojeluperusteet ja luontoarvot huomioiden. Alueella keskitytään olemassa olevan palveluvarustuksen ylläpitoon. Kanjoninkurkkauksen rengasreitti kulkee osittain kansallispuiston ulkopuolella.
- Karhunkierros. Alueen reitistö soveltuu pidempiin vaelluksiin, ja jokireitit melontaan sekä kalastukseen. Palvelurakenteissa otetaan huomioon alueen eri käyttömuodot. Luontoarvojen ja kulttuuriperintökohteiden säilymistä turvataan kävijöiden ohjaamisella ja viestinnällä. Vyöhykkeellä keskitytään olemassa olevan palveluvarustuksen ylläpitoon, mutta rakenteita voidaan poistaa ja siirtää tarpeen mukaan. Palveluvarustusta säilytetään kuitenkin siten, että se palvelee tasaisesti koko vaellusreitillä. Rakenteiden sijaintiin liittyvien muutosten vaikutukset luontoarvoihin ja alueen käyttöön tulee arvioida huolellisesti. Reittien varrella esiintyy runsaasti herkkää lajistoa ja luontotyyppejä. Vyöhykkeellä on sallittu pyöräily sulan maan aikana Karhunkierroksen reitillä välillä Oulangan luontokeskus–Taivalköngäs. Lumipeitteisenä aikana voi pyöräillä Oulangan erämaareittiä pitkin, joka jatkuu osittain syrjävyöhykkeellä.
- Kiutakönkään lähialueet. Alue soveltuu päiväretkeilyyn. Siellä on useita suosittuja päiväreittejä sekä melontareittien lähtöpisteitä ja niitä palvelevia rakenteita. Reitit ovat pääosin helppoja ja saavutettavia, ja alueella on myös esteettömiä reittejä. Luontoarvojen ja kulttuuriperintökohteiden säilymistä turvataan kävijöiden ohjaamisella ja viestinnällä. Alueella keskitytään olemassa olevan palveluvarustuksen ylläpitoon, ja suunnittelussa otetaan huomioon Oulangan tutkimusasema, leirintäalue ja luontokeskus.
- Pieni Karhunkierros. Alue soveltuu päiväretkeilyyn ja toimii osana Karhunkierroksen reittiä. Kyseessä on yksi kansallispuiston suosituimmista kohteista, joten luontoarvojen ja kulttuuriperintökohteiden säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kävijöitä ohjataan aktiivisesti, ja alueella keskitytään olemassa olevan palveluvarustuksen ylläpitoon. Vyöhyke

rajoittuu suurelta osin Juuman vuomien liikkumisrajoitusalueeseen, mikä on otettava huomioon kävijöiden ohjaamisessa ja matkailukäytössä.

Syrjävyöhyke ha 24 459,9 (82,9 % suunnittelualueen pinta-alasta)

Yleismääräys: Syrjävyöhyke on alue, jonne ei ohjata kävijöitä aktiivisesti eikä rakenneta uutta palveluvarustusta. Aluetta voidaan käyttää erikseen määriteltujen luontaiselinkeinojen tarpeisiin ja alueen erämaaluonteeseen soveltuviin matkailupalveluihin, kuten opastettuihin retkiin. Muilla kuin luonnonsuojelualueilla vyöhykkeelle voi sijoittua myös luonnonvarojen hyödyntämiseen tähtääviä toimintoja. Syrjävyöhykkeellä liikkuminen on sallittua jokaisenoikeuksien mukaisesti

Osa-alueet:

- Kantaosa. Alue säilytetään rauhallisena ja mahdollisimman häiriöttömänä elinympäristönä alueen kasvi- ja eläinlajistolle. Alueelle ei ohjata aktiivisesti kävijöitä. Liikkuminen on sallittua jokaisenoikeuksien mukaisesti, mutta leiriytyminen on sallittu tilapäisesti vain sitä varten osoitetuilla paikoilla ja huollettujen taukopaikkojen välittömässä läheisyydessä.
- Kitkanniemi. Alue säilytetään rauhallisena ja mahdollisimman häiriöttömänä elinympäristönä alueen kasvi- ja eläinlajistolle. Alueelle ei ohjata aktiivisesti kävijöitä. Liikkuminen on sallittua jokaisenoikeuksien mukaisesti, mutta leiriytyminen on sallittu tilapäisesti vain siihen osoitetuilla paikoilla ja huollettujen taukopaikkojen läheisyydessä. Oulangan erämaareitti kulkee osittain vyöhykkeellä. Alueella on myös joitakin, pääasiassa kalastajien käytössä olevia rakenteita.
- Pohjoinen aapasuo. Vyöhyke on puiston erämaisina alue. Alue säilytetään mahdollisimman häiriöttömänä elinympäristönä alueen kasvi- ja eläinlajistolle. Alueelle ei ohjata aktiivisesti kävijöitä. Reitistöä ylläpidetään erämaareittinä, joka palvelee omatoimiretkelijöitä. Alueella saa liikkua jokaisenoikeuksien ja tilapäisesti leiriytyä vapaasti. Tulenteko on sallittu veden äärellä maasta löytyviä oksia, risuja ja pieniä juurakoita käyttäen.

Herkkien luontoarvojen vyöhyke 29,3 ha (0,1 % suunnittelualueen pinta-alasta)

Yleismääräys: Vyöhyke koskee alueita, joilla on erityisen herkkiä luontoarvoja ja joiden turvaamiseksi liikkumista tai mairinnousua suositellaan vältettävän tiettyinä aikoina. Vyöhykkeellä on tiedotuksellinen tavoite. Vyöhyke voidaan osoittaa suojelualueelle, jolle kohdistuu huomattavaa virkistyskäyttöpainetta, sekä muullekin kuin suojeluun varatulle alueelle.

- Kitkajoen ranta. Vyöhykkeellä on erittäin herkkää lajistoa ja maasto on kulumiselle herkkää. Alueella ei ole merkittyjä reittejä. Liikkumisen tulee tapahtua olemassa olevilla poluilla ja poluilta poistumista tulee välttää. Tavoitteena on lisätä käyttäjien tietoisuutta alueen luontoarvoista. Alue ei sovellu luontomatkailukäyttöön. Luontoarvoista viestitään maastokyltein ja kalastuslupien myöntämisen yhteydessä. Viestinnän sekä liikkumisen ohjaamisen vaikutusta alueen luontoarvojen säilymiseen seurataan. Mikäli tämä vyöhykeratkaisu ei ole riittävä luontoarvojen suojelemiseksi, alueella liikkumista voidaan tarvittaessa rajoittaa rajoitusalueella.
- Kiutaköngäs. Vyöhykkeellä sijaitsee Kiutakoski, yksi kansallispuiston päänähtävyyksistä. Alueella on erittäin herkkää lajistoa, kulumiselle altista maastoa sekä kulttuuriperintökohteita. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta alueen luontoarvoista ja ohjata liikkuminen merkityille reiteille rakenteiden avulla siten, että maaston kulumisen on mahdollisimman vähäistä ja lajisto säilyy. Kulttuuriperintökohteet on otettava huomioon alueen suunnittelussa ja liikkumisen ohjaamisessa. Viestinnän sekä liikkumisen ohjaamisen vaikutusta alueen luontoarvojen säilymiseen seurataan. Mikäli tämä vyöhykeratkaisu ei ole riittävä luontoarvojen suojelemiseksi, alueella liikkumista voidaan tarvittaessa rajoittaa rajoitusalueella.
- Taivalköngäs. Vyöhykkeellä on erittäin herkkää lajistoa, kulumiselle herkkää maastoa ja kulttuuriperintökohteita. Tavoitteena on lisätä tietoisuutta alueen luontoarvoista ja ohjata liikkuminen merkityille reiteille rakenteiden avulla siten, että kulumisen on mahdollisimman vähäistä ja lajisto säilyy. Alueella on kanootin- ja veneenvetotaipaleet, ja vyöhykkeen läheisyydessä sijaitsevat Taivalkönkään autiotupa, taukopaikka ja rantautumiseen soveltuva alue. Rantautumista muille vyöhykkeen ranta-alueille on vältettävä. Taukopaikoilla on viestittävä ympäröivän alueen luontoarvoista ja opastettava välttämään liikkumista herkillä alueilla. Viestinnän sekä liikkumisen ohjaamisen vaikutusta alueen luontoarvojen säilymiseen seurataan. Mikäli tämä vyöhykeratkaisu ei ole riittävä luontoarvojen suojelemiseksi, alueella liikkumista voidaan tarvittaessa rajoittaa rajoitusalueella.

Rajoitusvyöhyke 2753,6 ha (9,3 % suunnittelualueen pinta-alasta)

Yleismääräys: Rajoitusvyöhykkeellä liikkuminen on kiellettyä. Rajoituksella turvataan alueen luontoarvoja. Rajoitukset voivat olla myös ajallisesti rajattuja. Suojeluun varattujen alueiden ulkopuolisille maa- ja vesialueille ei voida hoito- ja käyttösuunnitelmassa määritellä rajoitusvyöhykkeitä. Näille alueille on kuitenkin joskus tarpeen määritellä suosituksia liikkumisen tai maihinnousun rajoittamiseksi, jotta alueen erityiset luontoarvot pystyttäisiin turvaamaan. Myös suojelualueille, joille kohdistuu huomattavaa virkistykäyttöpainetta, voidaan osoittaa tarvittaessa suositusluonteisia luontoarvovyöhykkeitä.

- Juuman vuomat. Liikkuminen merkittyjen reittien ulkopuolella on kielletty 1.4.–31.12. kulumiselle herkän kasvillisuuden suojelemiseksi.
- Koivumutka. Liikkuminen alueella on kielletty 1.4.–15.8. uhanalaisen lajin suojelemiseksi.
- Korvasvaara. Liikkuminen merkittyjen reittien ulkopuolella on kielletty 1.4.–31.12. kulumiselle herkän kasvillisuuden suojelemiseksi.
- Pähkänäkallio. Liikkuminen alueella on kielletty 1.4.–15.8. uhanalaisen lajin suojelemiseksi.
- Rajavyöhyke. Rajavyöhykkeellä ovat voimassa rajavartiolain ja rajavyyhykeasetuksen mukaiset säännökset, ja liikkuminen edellyttää rajavartioviranomaisen myöntämää lupaa.

Rajoitusvyöhykkeiden tavoitteena on turvata herkän kasvillisuuden, uhanalaisten lajien ja muiden luonnonsuojelullisesti merkittävien arvojen säilyminen. Rajoitukset eivät koske poronhoitotöiden yhteydessä tapahtuvaa liikkumista.

IV Toteutus ja toimenpiteet

Suunnitelmassa esitetään keskeisten arvojen turvaamiseksi ja alueen kehittämiseksi tarpeelliset toimenpiteet.

Luonnon- ja kulttuuriperinnönsuojelun toimenpiteet

Luonnonsuojelu

- Suoluonnon tilaa parannetaan vesitalouden ennallistamistoimilla. Ojitettujen soiden ja suopeltojen ennallistamista jatketaan.
- Luonnonmetsien tilaa parannetaan ennallistamispoltoilla. Oulanka kuuluu palojatkumoalueiden verkostoon, ja ennallistamispolttoja jatketaan suunnitelmallisesti.
- Perinnebiotooppeja ylläpidetään ja kunnostetaan luonnonhoitotoimien avulla. Hoitokohteina on 31 niittyä, ja resurssien sallimissa rajoissa myös uusia, kunnostuskelpoisia kohteita voidaan ottaa hoitoon.
- Taantuneiden ja häviämisaarassa olevien kasvilajiesiintymien tilaa parannetaan hoitotoimilla. Lajiesiintymiä inventoidaan kohdennetusti ja laaditaan tarvittavat suunnitelmat esiintymien turvaamiseksi.
- Vieraskasvilajit pyritään hävittämään. Alueelta tunnetut vieraskasvilajit kartoitetaan ja poistetaan, ja haitallisten lajien leviämistä suunnittelualueelle seurataan ja estetään.
- Ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevia toimia toteutetaan tarkastelukohteilla. Aapasoiden, huurresammallahteiköiden, kuivien lehtojen, kalkkikallioiden ja jokiluonnon osalta on tunnistettu sekä vastustavia, ohjaavia että hyväksyviä toimenpiteitä.

- Oulangan taimenen tilaa parannetaan. Taimenkantojen elvyttämiseksi toteutetaan poikasistutuksia, ylisiirtoja ja seurantaa yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja osakaskuntien kanssa.

Kulttuuriperinnön suojelu

- Kohteiden huomioiminen suunnittelussa. Arkeologiset kohteet huomioidaan retkeilypalveluiden sijoittelussa ja luonnonhoidossa ja ennallistamisessa ajantasaisen inventointitiedon avulla.
- Yhteistyö niittylatojen säilyttämiseksi. Niittylatoja hoidetaan yhteistyössä luonnonperinnön asiantuntijoiden kanssa, ja niiden kuntoa seurataan säännöllisesti.
- Tieto alueen arkeologisista kohteista pidetään ajantasaisena. Alueen hoitoon ja käyttöön liittyvien toimenpiteiden yhteydessä arvioidaan tarve toimenpidealueen arkeologiselle inventoinnille ja ne toteutetaan tarvittaessa. Lisäksi Oulangan kansallispuiston laajempi arkeologinen täydennys- ja tarkistusinventointi tehdään seuraavan 5–10 vuoden aikana.
- Rakennusperintökohteiden säännölliset kuntotarkastukset. Kuntotarkastuksia tehdään myös tapauskohtaisesti mahdollisten vaurioiden tai il kivallan yhteydessä.
- Retkeilykäytössä olevien kohteiden kuntoseuranta tarpeen mukaan.

Luonnon virkistyskäytön toimenpiteet

Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu

- Reittien ja rakenteiden kuntoa sekä käyntimääriä seurataan.
- Kävijöiden ohjaus rakenteilla ja kestäväinnillä. Reittejä kestäväidään tarvittaessa erityisesti päiväreiteillä, käydyimpien kohteiden läheisyydessä ja herkkien luontokohteiden tuntumassa.
- Rakennuksia ja rakenteita kunnostaessa ja rakentaessa huomioidaan luontoarvot. Käytetään ratkaisuja, jotka tukevat luontoarvojen säilymistä ja kuormittavat ympäristöä mahdollisimman vähän.
- Kehitetään päiväreittien laatua, ei määrää. Kehitystoimet kohdennetaan olemassa oleviin päiväretkeilypalveluihin.
- Taukopaikkarakenteiden sijoittelussa huomioidaan ilmastonmuutos ja huoltoyhteyksien vaatimukset. Rakenteita voidaan siirtää tai keskittää paikkoihin, joissa huolto toimii muuttuvissa olosuhteissa.
- Taukopaikkojen määrä ja rakenteet mitoitetaan valtakunnallisten palvelutasolinjausten mukaisiksi.
- Jokiympäristön reitit ja rakenteet mitoitetaan oikein ja palvelut pidetään kunnossa.
- Investoinneissa arvioidaan, onko rakenne ja sijainti muuttuvassa ilmastossa toimiva.

- Kestävän matkailun periaatteiden noudattaminen varmistetaan matkailuyritysten sopimuksellisuudella, oikeanlaisella viestinnällä sekä muulla yhteistyöllä.
- Kehitetään luontomatkailun sopimuksellisuutta, yhteistyötä ja kumppanuuksia. Luontomatkailun kehityksestä ollaan vuorovaikutuksessa alueen toimijoiden kanssa.
- Viestintä yhdessä sidosryhmien kanssa. Luontomatkailun kestäväydestä ja vastuullisuudesta viestitään yhdessä matkailutoimijoiden kanssa.
- Tuotekehittelyn ja trendien seuranta. Matkailuyritysten tuotekehittelyä seurataan aktiivisesti, jotta voidaan varautua mahdollisiin uhkiin ja havaita mahdollisuuksia.
- Uudistavan luontomatkailun mahdollistaminen. Yritysyhteistyöllä pyritään mahdollistamaan ja varmistamaan uudistavan luontomatkailun kehittäminen vastuullisella tavalla.

Opastus ja viestintä

- Liikkumisen ohjailu rakenteilla, opasteilla ja rajoitteilla. Uhanalaisista lajeista, kuten neidonkengistä, viestivät taulut sijoitetaan maastoon. Opastuksen tavoitteena on vähentää häiriötä herkissä kohteissa ja lisätä tietoisuutta alueen luontoarvoista.

Erätalouden toimenpiteet

Metsästystä säädelään kansallispuistosta annetulla lailla. Aapaosan hirvenmetsästysaluetta laajennettiin vuonna 2023 Oulangan kansallispuiston perustamissäädöksen päivityksen yhteydessä. Metsästystä säädelään vuosittain asetetuilla metsästysajoilla ja mahdollisilla saaliskiintiöillä. Suden ja karhun metsästys on sallittu paikallisille asukkaille kansallispuistossa heidän kotikuntiansa alueella, ja Kuusamon yhteismetsän osakkailla on kotikunnasta riippumatta hirvenmetsästysoikeus puiston Kitkaniemen alueella.

Kalastuksen osalta yleiskalastusoikeudet ovat voimassa siltä osin kuin lainsäädäntö ja aluekohtaiset rajoitukset sen sallivat. Paikallisille asukkaille ja kiinteistönomistajille voidaan myydä pyydyslupia Oulangan pyydyslupa-alueen vesiin heidän kotikuntansa alueella, ja jokivesiin voidaan myöntää edullisempia kausilupia.

Toimenpiteet:

- Riistakolmio- sekä vesilintulaskennat. Riistakantojen seuranta tuetaan perustamalla vesilintupisteitä ja vähintään yksi riistakolmio.
- Selkeytetään nykyiset lait järjestyssäännössä ja ohjeistuksissa. Metsästäjille ja sidosryhmille laaditaan selkeä ja saavutettava dokumentti alueellisista rajoituksista ja metsästysjärjestelyistä.
- Viestintä ja tiedottaminen. Metsästysjärjestelyistä tiedotetaan aktiivisesti metsästäjiä, sidosryhmille ja alueen muita käyttäjiä.

- Vieraslajien poisto. Minkin ja supikoiran poistopyyntiä sekä kanadanmajavan levinneisyyden selvittämistä ja poistamista edistetään.
- Erävalvonnan kehittäminen. Erävalvontaa kehitetään yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa.
- Taimenen rauhoitus. Oulankajoen taimenen rauhoitusta jatketaan.
- Veden lämpötilan huomiointi kalastuksessa. Lupamyynti voidaan keskeyttää, kun veden lämpötila nousee yli 21 asteen.
- Kalastusjärjestelyt. Rauhoitukset, saaliskiintiöt, kalastajakiintiöt ja välinekohtaiset rajoitukset pidetään käytössä taimenkannan turvaamiseksi.
- Valuma-alueiden ja niiden maankäytön selvittäminen. Selvitetään pienten virtavesien valuma-alueita ja maankäyttöä.
- Edunvalvonta ja sidosryhmäyhteistyö maanomistajien kanssa. Pyritään vaikuttamaan valuma-alueiden maankäyttöön vesistövaikutusten vähentämiseksi.
- Taimenten poikasistutukset ja ylisiirrot. Toimia jatketaan yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen ja osakaskuntien kanssa.
- Taimenkantojen seuranta yhteistyössä Luken kanssa. Seuranta jatketaan, ja mahdollisuutta kameraseurantaan Kiutakönkällä selvitetään.
- Viestintä taimenkantojen tilasta. Taimenen suojelun tärkeydestä viestitään aktiivisesti.

Käytön ohjauksen linjaukset ja luonnonvarojen käyttö

Maastoliikenne ja muu liikenne

Metsähallitus voi myöntää lupia maastoliikenteeseen erityisin perustein maastoliikenneperiaatteidensa mukaisesti. Poronhoitotöihin, kansallispuiston huoltoon, pelastusviranomaisten toimintaan ja rajavartiointiin liittyvä maastoliikenne on sallittu ilman erillistä lupaa. Lumipeitteisenä aikana poikkeuksia ovat Kerojärven reitti tietyille luvanhaltijoille, metsästykseseen liittyvä saaliin nouto sekä sopimusperusteiset kelkkaurat. Lumettomana aikana poronhoitoon liittyvä maastoliikenne on sallittu poikkeamisluvalla erikseen osoitetuilla reiteillä. Lumettomana aikana saaliin noutoon voidaan myöntää lupia ainoastaan samoille reiteille, joilla liikkuminen on mahdollista poronhoidon yhteydessä.

Liikkuminen ja leirytyminen

Pyöräily on lumettomana aikana kielletty muualla kuin metsäauto- ja sorateillä sekä Karhunkierroksen reitillä välillä Oulangan luontokeskus–Kiekeröoja, ellei sitä varten ole osoitettu erillistä reittiä. Lumipeitteisenä aikana pyöräily on sallittu kaikkialla lukuun ottamatta Pienen Karhunkierroksen reittiä, jolle voidaan harkinnanvaraisesti osoittaa reittiosuuksia talvipyöräilyyn.

Ratsastus on sallittu puiston alueella kulkevilla teillä ja erikseen osoitettavilla ratsastusreiteillä. Laajamittaisen ja jatkuvan ratsastustoiminnan edellytyksistä tulee neuvotella Metsähallituksen kanssa.

Koira- ja porovaljakkotoiminta on sallittu vain sitä varten osoitetuilla urilla. Toiminnan edellytyksistä tulee neuvotella Metsähallituksen kanssa.

Kiipeily ja köysilasekutuminen on kielletty. Oulangan alue ei sovellu kiipeilyyn luonnonsuojelullisista eikä turvallisuussyistä.

Leiriytyminen Kantaosassa ja Kitkaniemen alueella on sallittu vain sitä varten osoitetuilla paikoilla ja huollettujen taukopaikkojen välittömässä läheisyydessä. Ne, joiden kotikuntaan kansallispuiston Kitkaniemen alue sijoittuu, saavat leirytyä tilapäisesti kalastusta varten Kitkaniemen alueella myös muualla kuin osoitetuilla tauko- ja leiriytymispaikoilla.

Puiston Aapaosassa tilapäinen leiriytyminen on sallittu kaikkialla.

Tulenteko on koko kansallispuiston alueella sallittu huolletuilla tulentekopaikoilla käyttäen ainoastaan tarkoitukseen varattua, paikalle tuotua puuta.

Kansallispuiston Aapaosassa tulenteko on sallittu tulentekopaikkojen lisäksi veden ääreen käyttäen maasta löytyviä oksia, risuja tai pieniä juurakoita. Kitkaniemen alueella tulenteko on metsästyksen yhteydessä sallittu tulentekopaikkojen lisäksi veden ääreen, käyttäen maasta löytyviä oksia, risuja ja pieniä juurakoita.

Järjestetyt tapahtumat ja seuratoiminta

Kansallispuiston alueelle voidaan harkinnan mukaan myöntää suostumuksia erilaisille tapahtumille. Toiminnan tulee olla yhteensopivaa kansallispuiston suojeluarvojen kanssa. Lintujen pesimäaikana ja taimenen vaellus- ja kutuaikana sekä harjuksen kutuaikana tapahtumien järjestäminen vaatii erityistä harkintaa.

Koirien metsästyskokeisiin voidaan myöntää tietyin ehdoin suostumus kansallispuiston alueella niille, joilla on metsästysoikeus alueella.

Luonnonvarojen käyttö

Marjojen ja hyötysienten poimiminen on sallittua jokaisenoikeudella voimassa olevat liikkumisrajoitukset huomioiden. Muiden kasvosien tai kasvien, sienten ja jäkäliden kerääminen tai vahingoittaminen on kielletty.

Muu käyttö

Kansallispuistoa toiminnassaan hyödyntävien matkailuyrittäjien kanssa solmitaan luontomatkailun yhteistyösopimus, jolla sovitaan alueen ja sen palvelujen käytöstä ja markkinoinnista Metsähallituksen kestävän luontomatkailun periaatteiden mukaisesti.

Tutkimuskäyttöä ohjataan ja valvotaan yhteistyössä tutkimusta harjoittavien yhteistyötahojen kanssa. Lupaharkinnassa huomioidaan suojelu- ja käyttöarvot.

Paikallisille kalastajille voidaan myöntää suostumus veneenpitoon puiston alueella suunnitelmassa listatuille paikoille.

Luontaiselinkeinot

Alueella ei harjoiteta metsästystä, kalastusta tai marjastusta elinkeinona.

Metsätalous

Alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Käytön ohjauksen toimenpiteet ja hallinto

Käytön ohjaus ja maankäyttöön vaikuttaminen

- Käytön ohjaus vyöhykkeiden ja rajoitusalueiden avulla. Vyöhykejaon tavoitteena on ohjata käyttöä alueittain ja siten turvata luontoarvoja sekä yhteensovittaa eri käyttömuotoja.
- Järjestyssäännön päivitys. Päivitetyllä järjestyssäännöllä ohjataan virkistyskäyttöä luontoarvojen säilymisen kannalta suotuisaan suuntaan.
- Edunvalvonta. Edunvalvonnalla pyritään suojaamaan alueen luontoarvoja suunnittelualueen ulkopuolisesta käytöstä aiheutuvilta haitoilta. Edunvalvontaa on mm. osallistuminen kaavoitukseen, lausuntojen jättäminen ympäröivistä hankkeista ja sidosryhmäyhteistyö lähialueen maanomistajien kanssa.

V Ympäristövaikutusten arviointi

Hoito- ja käyttösuunnitelman keskeinen lähtökohta on luonnonarvojen turvaaminen ja eri käyttömuotojen yhteensovittaminen siten, että vaikutukset Natura-alueen suojelutavoitteisiin ovat kokonaisuutena myönteisiä. Suunnitelma ei sisällä toimenpiteitä, joiden arvioidaan heikentävän Natura-alueen suojeluperusteita, vaan merkittävä osa toimenpiteistä tähtää niiden aktiiviseen vahvistamiseen.

Luontotyyppien osalta vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea aapasoihin, luonnonmetsiin, kalkkivaikutteisiin luontotyypeihin, huurresammallahteikköihin ja jokiluontoon.

Ennallistamistoimenpiteet parantavat elinympäristöjä pitkällä aikavälillä ja lisäävät ekosysteemien resilienssiä. Jokiluonnon osalta vaikutukset ovat merkittäviä, koska Oulankajoki muodostaa keskeisen ekologisen kokonaisuuden. Kalakantojen hoito, valuma-alueiden tarkastelu ja maankäyttöön vaikuttaminen vähentävät ulkoista kuormitusta ja tukevat vesiekosysteemin tilaa, mikä on tärkeää sekä Natura-velvoitteiden että yleisen vesienhoidon näkökulmasta.

Ennallistamistoimet sekä valuma-alueiden tilan huomioon ottaminen tukevat myös aapasoiden, lettojen ja muiden kosteiden luontotyyppien tilaa. Näillä toimilla pyritään säilyttämään luonnollinen

vedenkierto, estämään rimpipintojen umpeenkasvua ja turvaamaan suotyypeille ominaisen lajiston elinolosuhteita. Luonnonmetsien osalta suunnitelmalliset ennallistamispolto vahvistavat metsien luontaista häiriödynamiikkaa, lisäävät lahopuuta ja monipuolistavat metsärakennetta, mikä tukee boreaalisten luonnonmetsien Natura-arvojen säilymistä ja parantumista pitkällä aikavälillä.

Kalkkivaikutteisten elinympäristöjen, kuten kalkkikallioiden ja kuivien lehtojen, osalta suunnitelman vaikutukset liittyvät erityisesti siihen, että taantuneiden ja häviämisaarassa olevien lajiesiintymien tilaa parannetaan kohdennetuilla hoitotoimilla, lisäinventoinneilla ja tarvittavilla lajistoon kohdistuvilla suojelutoimilla. Myös perinnebiotooppien, erityisesti tulvaniittyjen ja muiden hoidettujen niittykohteiden, ylläpito tukee Natura-luontotyyppien monimuotoisuutta ja ehkäisee niiden umpeenkasvua, mikä on tärkeää sekä luontotyyppien rakenteen että niihin sidoksissa olevan lajiston kannalta.

Lajiston osalta vaikutukset kohdistuvat erityisesti uhanalaisiin ja direktiivilajeihin, joiden elinolosuhteita pyritään parantamaan kohdennetuilla hoitotoimilla, seurannalla ja lisäselvityksillä. Oulangan taimenen suojelu ja elvyttäminen muodostaa Natura-tavoitteisiin liittyvän keskeisen kokonaisuuden. Taimenen rauhoituksen jatkaminen, kalastusjärjestelyt, veden lämpötilan huomioon ottaminen, poikasistutukset, emokalojen ylisiirrot Kiutakönkällä, valuma-alueiden maankäytön tarkastelu sekä yhteistyö sidosryhmien tukevat kannan elpymistä. Samalla kalastuksen rajoitukset, saaliskiintiöt ja välinekohtaiset määräykset pienentävät painetta herkkään kalakantaan ja tukevat jokiekosysteemin ekologista toimivuutta. Myös vieraslajiesiintymien kartoittaminen ja hävittäminen vahvistaa Natura-arvoja ehkäisemällä alkuperäislajistoon ja luontotyyppihin kohdistuvaa kilpailupainetta.

Suunnitelman tavoitteena ei ole lisätä kävijämääriä tai ohjata kävijöitä uusille alueille. Nykyisen käyttöpaineen hallinta ja kävijöiden ohjaus rakenteilla, viestinnällä, vyöhykejaolla, herkkien luontoarvojen vyöhykkeillä sekä liikkumisrajoituksilla vähentää häiriötä ja maaston kulutusta erityisesti suosituilla ja lajistoltaan ja maaperältään herkimmillä kohteilla.

Suunnitelmassa arvioidut ilmatoriskit kohdistuvat erityisesti aapasoihin, huurreammallähteikköihin, lehtoihin sekä reliktiluonteiseen lajistoon. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ei voida kokonaan estää, mutta suunnitelmassa esitetyt RAD-mallin mukaiset toimenpiteet tukevat luontotyyppien ja lajiston sopeutumista muuttuvaan ilmastoon. Käytännössä tämä merkitsee esimerkiksi vesitalouden ennallistamista, herkän lajiston lisäkartoituksia, mahdollisuutta kohdentaa hoitotoimia tarkemmin muuttuviin olosuhteisiin sekä käytön ohjaamista sellaisilla alueilla, joilla ilmastonmuutoksen ja virkistyskäytön yhteisvaikutukset voisivat muutoin lisätä heikentymisriskiä.

Natura- suojeluperuteisiin kohdistuvat vaikutukset ovat kokonaisuutena pääosin myönteisiä: luontotyyppien ja lajien tilaa parannetaan aktiivisesti, käyttöpaineita ohjataan pois herkimmiltä alueilta ja riskejä hallitaan rakenteellisilla, hoidollisilla ja viestinnällisillä ratkaisuilla. Mahdolliset

kielteiset, suoraan suunnitelmasta riippumattomat vaikutukset liittyvät lähinnä virkistyskäytön mahdolliseen kasvuun ja ilmastonmuutokseen. Näitä vaikutuksia pyritään vähentämään järjestelmällisellä ohjauksella, seurannalla ja sopeutumistoimilla.

Suunnitelman sosiaaliset vaikutukset liittyvät Oulangan säilymiseen vetovoimaisena retkeily- ja matkailukohteena, joka tarjoaa monipuolisia virkistysmahdollisuuksia ja elämyksiä. Retkeilyreittien, taukopaikkojen ja muiden rakenteiden ylläpito ja kehittäminen parantavat turvallisuutta ja palvelutasoa. Vyöhykejako tukee käyttäjäkokemuksen monipuolisuutta: retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeillä tarjotaan saavutettavia kohteita, kun taas syrjävyöhykkeillä pyritään säilyttämään erämaaluonne ja hiljaisuus. Tämä vastaa erilaisiin käyttäjätarpeisiin.

Liikkumisrajoitukset ja ohjaus rajoittavat käyttöä paikallisesti, mutta ne kohdistuvat pääosin pienille ja herkille alueille. Rajoitukset perustellaan luonnonsuojelun tarpeilla ja niitä tuetaan viestinnällä. Paikallisyhteisöt, matkailutoimijat, tutkimuslaitokset ja viranomaiset on otettu mukaan suunnitteluun, minkä on ollut myös tarkoitus vahvistaa sitoutumista tavoitteisiin ja lisätä suunnitelman toteuttamiskelpoisuutta.

Taloudelliset vaikutukset liittyvät erityisesti luontomatkailuun, paikallistalouteen sekä luonnonvarojen käyttöön. Oulanka on merkittävä matkailukohde, ja suunnitelma tukee matkailun jatkuvuutta ja kestävää kehittämistä. Palvelurakenteiden ylläpito ja kehittäminen sekä kävijäohjaus ja vastuullisen matkailun edistäminen varmistavat, että virkistys- ja matkailukäyttö eivät heikennä luonnonarvoja, joihin alueen vetovoima perustuu. Yhteistyö matkailuyritysten kanssa tukee kestävää liiketoimintaa ja vähentää riskiä luonnonarvoihin kohdistuvasta liiallisesta kuormituksesta. Erityisesti kalastuksen rajoitukset voivat vaikuttaa paikalliseen käyttöön, mutta pitkällä aikavälillä ne parantavat kalakantojen tilaa ja siten myös lupamyynnin taloudellista kestävyttä. Luonnonhoito- ja ennallistamistoimet aiheuttavat kustannuksia, mutta ne tuottavat ekosysteemipalveluja, kuten parempaa veden laatua, monimuotoisuutta ja matkailun vetovoimaa. Näin ollen niiden vaikutus on pitkällä aikavälillä taloudellisesti myönteinen.

Osallistaminen

Hoidon- ja käytön suunnittelu on Metsähallituksen sekä ympäristöhallinnon periaatteiden mukaista osallistavaa suunnittelua. Tavoitteena on saada mahdollisimman paljon tietoa ja näkemyksiä pohjaksi hoidon ja käytön ratkaisuille. Keskustelun avulla pyritään saamaan tavoitteille ja toiminnalle yleinen hyväksyntä sekä luomaan pysyvää yhteistyötä ja vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnan aikana toteutettiin avoin verkkokysely, kaksi yleisötilaisuutta sekä kolme yhteistyöryhmän kokousta.

Alueen keskeiset arvot, uhat, tavoitteet, toimenpiteet sekä käytön ohjauksen linjaukset on esitelty sidosryhmille ja niitä on ollut mahdollista kommentoida. Osallistamisen pohjalta suunnitelmassa on huomioitu mm. vyöhykejakoon ja rajoitusalueisiin, maastoliikenteeseen sekä muuhun luvanvaraiseen toimintaan liittyviä näkemyksiä ja toiveita.

Vahvistaminen

-

Lisätietoa suunnittelusta

Projektipäällikkö Anniina Muukkonen (projektin aikana myös Meeri Koivuniemi, Tiia Tanskanen).
Hoito- ja käyttösuunnitelman laatineeseen projektiryhmään kuuluivat: Eero Hartikainen, Leena Jartti, Venla Karkola, Tiina Laitinen, Marko Niemelä, Heidi Siira, Tanja Tenhunen, Päivi Tervonen, Teija Turunen, Ville Viitanen, Arto Vilen. Suunnittelussa olivat mukana myös Airi Kallunki, Tiia Koramo ja Laura Piironen.